

Становище

По конкурса за академичната длъжност „доцент“ по 3.3. Политически науки, обуюен от Нов български университет с единствен кандидат гл. ас. д-р Евелина Стайкова-Милева
От професор Антоний Тодоров Тодоров, д.п.н., НБУ, специалност 3.3. „Политически науки“

Кандидатката

Кандидатката по конкурса Евелина Стайкова-Милева се е дипломирала като бакалавър и магистър по политически науки в НБУ (2009) и е защитила успешно докторат в същия университет през 2013 г. Последователно преминава през различни университетски длъжности, започвайки като административен секретар на департамента по политически науки, а след това като програмен директор, координатор в изследователския център CERMES, асистент и главен асистент, а понастоящем ръководител на департамента. Такава последователност в академичното израстване е отлична предпоставка за натрупване на богат академичен опит, едновременно изследователски, преподавателски и административен.

За конкурса д-р Евелина Стайкова-Милева представя монография (като хабилиационен труд), както и 17 статии, студии и глави от колективни книги, публикувани на български, английски и френски езици, като от тях 7 са в съавторство с различни колеги. Тези публикации са реализирани след защитата на дисертационния ѝ труд „Миграцията и новите граници на гражданството: България в съвременния европейски контекст.“ (2013) Общият обем и качеството на тази научна продукция като цяло съответстват на критериите за хабилиран преподавател, както това е видно и от представената по критериите на НАЦИД справка от кандидатката.

Хабилиационният труд

Хабилиационният труд, представен за конкурса, е монографията „Градски политики и местна демокрация в началото на XXI век“, публикувана през 2021 г. Темата на това изследване е съвсем различна от темата на нейната докторска дисертация.

Избраната тема е несъмнено актуална в областта на социалните науки, но много по-често третирана в полето на политическата социология и антропологията, по-рядко в полето на политическата наука. Градовете са едновременно топови на социалното, центрове на политическото управление, икономически и търговски съсредоточия, място на съжителство на разнородни публики, места на памет, „котви на самоидентификация“. Обособени общества, част от националното или глобалното общество, поле на сблъсъци и

сътрудничество, но най-вече места на съжителство в едно сравнително ограничено пространство.

В книгата си д-р Евелина Стайкова-Милева се опитва да анализира градския феномен от гледна точка на политологията, т.е. на управлението на общите дела. Затова и общият център на изследването е през градските политики, целенасоченото управление и развитие на градовете като специфични социални общности. Разбира се, нейното разбиране за същността на градския феномен е по-широко от свеждането му до управленски практики. Тя самата го определя така: „Според собственото ми разбиране те са динамични, сложни организми, в които реалността е резултат от комбинацията на географски и климатични дадености, исторически опит, управленски капацитет, жизненост на гражданското общество.“ Всъщност такова разбиране пронизва изследването, което се занимава със стратегиите за градско развитие, управленските проблеми, гражданското участие, екологичните страни на градския феномен.

Построението на текста следва дедуктивна логика – от общото към конкретното. Изследването започва с дефиниране на проблема за града, представя след това глобалната перспектива на урбанизацията, свива рамките на анализа към европейския опит за градско развитие и завършва с глава, посветена на „българските градски реалности“. Такава структура на изложението е несъмнено разбираема и логична с оглед на поставената изследователска задача, която обаче все едно остава доста широка. Градският феномен като такъв е трудно да бъде достатъчно задълбочено изследван в 223 издателски страници. Затова, според мене, най-интересната част от този труд е последната глава, която се отнася до урбанизацията и нейната проблематика в България.

Макар и именно четвъртата глава да е изглежда най-интересната и най-оригиналната, цялото изследване демонстрира една широка теоретична култура, познаване на основните изследвания на града, но също и на значителна по обем документация от политически стратегии и аналитични доклади за управлението на градовете (значителен обем документи на ООН, ЕС, Съвета на Европа и отделни правителства са обследвани и адекватно използвани в текста). Тази монография може да бъде, наред с другото, полезен източник в преподаването на градските изследвания в университета.

Наред с несъмнените достойнства на този хабилитационен труд ще отбележа и някои критични бележки, които четенето му предизвиква. На първо място, макар това да е въпрос на авторски избор, ми изглежда не винаги съвсем уместен видимият технооптимизъм по отношение на развитието на т.нар. откликващи градове (*responsive cities*), в които, както пише авторката, „технологиите ще доведат до нови форми на управление“. И допълва: „Това ще бъде възможно благодарение на новите и богати форми на данни, новите сензорни технологии, новите възможности за взаимодействие между хората, общностите и тяхната среда“. Скептичен съм по отношение на разбирането, че технологиите като някаква независим от човешката воля фактор, трябва да водят до нови форми на управление. По-скоро, струва ми се, това е риск и причинно-

следствената връзка трябва да е обратна – управлението като съзнателна човешка дейност да подчинява технологиите на своите цели.

Този технооптимизъм вероятно се дължи и на видимия в текста нормативен подход, насочен към едно желано, но все още нереализирано бъдеще. Самата авторка го потвърждава, например по отношение на очакването, че градовете на бъдещето ще бъдат „отворени градове“: „Идеята за отворените градове е изключително нормативно натоварена, тя е много повече проект, отколкото анализ, повече мултикултурен идеал, отколкото мултикултурни политики.“ (тук тя се позовава на Анна Кръстева) Оптимизмът пронизва анализа навсякъде: „Успешните градове на бъдещето ще представят жизнени, плавни и гъвкави екосистеми по линия на парадигмата „живей, работи и играй“, надграждайки с нови възможности, като едновременно с това смекчават рисковете и предизвикателствата.“

Разбира се, този оптимизъм и въпрос на авторов избор, но до известна степен той отнема настрана негативната страна на урбанизацията. По-малко място в текста заемат феномени, които по силата на утвърдилата се езикова норма наричаме „предизвикателства“ (сякаш си представяме, че всеки един проблем непременно има решение, което е в нашата власт и възможности). Вероятно такъв оптимизъм произтича и от използваните публични стратегии за градско развитие, чийто стил неизбежно се основава на техно-социален оптимизъм. И тук една по-конкретна критична бележка: много често текстът обобщава публични документи, но по-малко ги съпоставя критично с наличните практики или с резултатите от прилагането на една или друга стратегия. А много често практиките се различават значително от приетите документи.

В много полезния анализ на българската урбанизация също има предизвикващи въпроси елементи. Например, защо при наличието през почти цялото време на „министерство на регионалното развитие“ няма ефективна политика на развитие на регионите и днес самото изследване констатира толкова значителни различия между градовете от различните региони на България? Също така, в колко от общините са създадени обществени съвети на гражданите и дали те изобщо са ефективни? Има ли количествена и качествена оценка на гражданското участие в местното самоуправление? Колко ефикасни са подписките „онлайн“ или „онлайн общуването“ с кмета и общинската администрация? Чисто политическата страна на местното самоуправление, осите на политическо противопоставяне, остава малко настрана, за сметка на обстойното разглеждане на съществуващата нормативна рамка. Учуди ме също така, че в монография по такава тема липсва споменаването на една скорошна колективна книга на НБУ в същата проблематика (Krastanova R. et Hadjitchoneva J. (sous la direction de). (2020). *Villes en transformation: défis, (pré)visions, perspectives*. Sofia : NUB) както и българският превод на цитираната в изследването книга на Саския Сасен „Глобалният град“ (изд. „Критика и хуманизъм“, 2011).

Разбира се, не може да се очаква, че едно отделно изследване може да отговори на всички въпроси, които темата му поставя, и вероятно моите бележки отправят към бъдещо развитие на изследователските усилия на авторката.

Научните публикации

Представените по конкурса научни публикации (общо 17, от които 7 в съавторство) показват, че д-р Евелина Стайкова-Милева е вече утвърдена млада изследователка, с академична компетентност в едно динамично изследователско поле. Наред с последователния интерес към градовете и градските политики, кандидатката по конкурса показва задълбочен и последователен интерес към три други много актуални полета на политическите науки (и на социалните науки като цяло): миграционните изследвания, новите форми на гражданственост и популизма.

По темата за популизма и новата гражданственост ще изтъкна особено значение на две статии в съавторство: „Being a Citizen in Times of Mainstreaming of Populism: Building Post-communist Contestatory and Solidary Citizenship“ (2019) и „Countering Populist Othering Online: Strategies of Anti-racist Movements“ (2017), публикувани в реномирани международни сборници. Но по същата тема е и статията „Formes europeennes d’une Citoyennete nouvelle: la naissance de la citoyennete glocale“ (2016), публикувана в Румъния.

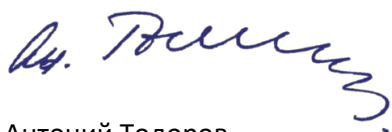
Тези научни публикации показват, че д-р Евелина Стайкова-Милева е вече утвърдена изследователка, позната и ценена в научната общност, компетентна в изключително активни изследователски полета на политическите науки.

Преподавателската дейност

Към моето становище ще добавя и преподавателската дейност на д-р Евелина Стайкова-Милева в НБУ. Тя е вече преподавателка с опит, има авторитет сред колегите си и се оценява положително от студентите.

Имам също така и отлични лични наблюдения върху академичното развитие на кандидатката.

В **заключение** ще отбележа, че кандидатурата на д-р Евелина Стайкова-Милева за академичната длъжност „доцент“ по 3.3. Политически науки е изцяло защитена от представения хабилитационен труд, от представените публикации и от цялостната ѝ изследователска, преподавателска и организационна дейност.



Антоний Тодоров